

NEUREĐENO ODLAGALIŠTE OTPADA **VASOVE VODE**

II Izvještaj o predmetu, jun 2011
Sektor za javno zastupanje i ekološki aktivizam

Dokument je nastao kao dio doprinosa Ekološkog pokreta „OZON“ zaštiti Ustava i važećih zakona Republike Crne Gore na lokaciji Vasove vode, opština Berane, odnosno prava mještana Beransela na život u zdravoj životnoj sredini i učešću u donošenju odluka koje direktno utiču na njihovo okruženje.

O EKOLOŠKOM POKRETU „OZON“ |

Ekološki pokret „OZON“ (Environmental movement “OZON“) je neprofitno, vanstranačko, nevladino udruženje osnovano 16.09.2006. godine na Međunarodni dan zaštite ozonskog omotača, sa ciljem da doprinese zaštiti i unapređenju životne sredine u Crnoj Gori i regionu.

Rješenjem Ministarstva unutrašnjih poslova i javne uprave, a na osnovu člana 196. Zakona o opštem upravnom postupku i člana 13. Zakona o nevladinim organizacijama, Ekološki pokret „OZON“ je upisan u Registar nevladinih udruženja dana 08.12.2006. godine, pod rednim brojem 3756.

Misija Ekološkog pokreta „OZON“ je doprinos povećanju učešća javnosti u donošenju odluka, kroz stalnu edukaciju o važnosti očuvane životne sredine i poštovanju principa održivog razvoj, podrška institucijama sistema i inicijativama čiji je cilj suštinsko unapređenje stanja životne sredine.

Vizija Crna Gora ekološka država sa razvijenom građanskom svijesću i bazirana na principima održivog razvoja, u kojoj će Ekološki pokret „OZON“ biti jedna od vodećih organizacija civilnog društva.

Ekološki pokret „OZON“ je profesionalizovano nevladino Udruženje koje djeluje kroz 4 organizacione jedinice kojim rukovode stručni kadrovi sa radnim iskustvom u javnoj upravi i civilnom društvu.

Struktura organizacije:

- Sektor za javno zastupanje i ekološki aktivizam;
- Sektor za regionalnu i međunarodnu saradnju;
- Sektor za urbanu ekologiju i edukaciju;
- Sektor za monitoring i zaštitu biodiverziteta.

U okviru Sektora za javno zastupanje i ekološki aktivizam djeluju i Volonterski klub i humanitarna sekcija „Zeleno srce“.

Ekološki pokret „OZON“ je utemeljivač „Zelene zvijezde“, prve godišnje nagrade za oblast zaštita i unapređenje životne sredine u ekološkoj državi Crnoj Gori.

Edukativni programi Škola urbane ekologije i Škola ekološkog aktivizma imaju dugoročan karakter i prepoznati su od strane relevantnih institucija kao značajni za vaninstitucionalno obrazovanje.

Projekte Ekološkog pokreta „OZON“ koji imaju lokalni, nacionalni i regionalni značaj, podržali su međunarodne i domaće institucije: Evropska Komisija, kroz IPA 2008, OEBS misija u Crnoj Gori, Ministarstvo spoljnih poslova kraljevine Holandije, Ministarstvo uređenja prostora i zaštite životne sredine, Fond za aktivno građanstvo (fAKT), Ministarstvo turizma i zaštite životne sredine, opština Nikšić i JP „Vodovod i kanalizacija Nikšić“.

Ekološki pokret „OZON“ | Environmental movement “OZON“

Beogradska S6-A | 81 400 Nikšić | Crna Gora | M: +382 68 497 754 | T/f: +382 40 213 586 | E: info@ozon.org.me | www.ozon.org.me

SADRŽAJ |

UVOD	4
I OPIS PROBLEMA	5
II IDENTIFIKOVANE NEPRAVILNOSTI	6
III UČEŠĆE JAVNOSTI U PREVAZILAŽENJU PROBLEMA	8
IV ON LINE PETICIJA	9
V ZAKLJUČCI	10
PRILOZI	11

UVOD |

Obzirom da je nakon kontrolnih mjerenja urađenih od strane licencirane firme koja su dokazala da Vasove vode zbog blizine rijeke Lim po važećem Pravilniku ne zadovoljava kriterijume za izgradnju regionalne sanitarne deponije izostala očekivana reakcija resornog Ministarstva održivog razvoja i turizma od kojeg su mještani MZ Beransela i Ekološki pokret „OZON“ očekivali da stane u zaštitu zakona Republike Crne Gore, vjerujemo da je ugrožen javni interes i da postoji namjera da se bez obzira na identifikovane nepravilnosti i dalje insistira na ovoj lokaciji u opštini Berane, što bi imajući u vidu negativne posledice po ljudsko zdravlje i životnu sredinu bilo apsurdno.

Kako nam je nerazumljivo da u okviru resornog Ministarstva ne postoji volja da se javnost redovno informiše o trenutnoj politici kada je u pitanju projekat regionalne sanitarne deponije u opštini Berane, koji radi firma „Kirilo Savić“ iz Beograda, odnosno da li se radi revizija usvojene dokumentacije i preispituje relevantnost sprovedenih procedura, prije svih procjene uticaja na životnu sredinu, u Ekološkom pokretu „OZON“ smatramo da se ćutanjem nadležnih institucija i dalje svjesno krši Arhuska konvencija i da je neophodno u potpunosti promjeniti ovakav pristup rješavanju problema koji se tiču kvaliteta života građana Crne Gore.

Imajući u vidu neospornu činjenicu da su nadležne institucije isključivi krivci za dalje nelegalno odlaganje otpada na Vasovim vodama i svakodnevno kršenje Ustava Republike Crne Gore, Zakona o životnoj sredini i Zakona o upravljanju otpadom, te da su mještani MZ Beranselo izloženi posledicama zagađenja životne sredine, na način neprihvatljiv u civilizovanim društvima, želimo još jednom, a u skladu sa svojim programom pokušati dati doprinos prevazilaženju postojećeg neodrživog stanja i pronalaženju adekvatnog rješenja za upravljanje otpadom u Beranama i drugim opštinama na sjeveru.

Oslanjajući se isključivo na neosporne činjenice i zakonska rješenja želimo da ovim dokumentom obilježimo 5.jun Svjetski dan zaštite životne sredine i cjelokupnoj javnosti, medijima i međunarodnim institucijama, ukažemo na primjer kršenja prava građana na učešće u donošenju odluka koje se tiču kvaliteta života svih i neefikasne primjene zakonske legistlative i kaznenih mjera.

Ekološki pokret „OZON“ se zalaže za suštinsko ostvarivanje ustavnog opredjeljenja ekološke države Crne Gore i ubijedeni smo da je održivi razvoj jedini pravac koji garantuje unapređenje kvaliteta života i stvara preduslove za dostizanje standarda razvijenih zemalja kada su i ekološki i ekonomski parametri u pitanju.

Upravo stoga nije jasno zašto se i dalje insistira na opciji koja nema finansijsku podršku EU fondova niti ima projektovanu isplatljivost, odnosno sem štete po zdravlje ljudi i stanje životne sredine imala bi i negativan uticaj na budžet Opštine Berane i Republike Crne Gore, koji pune poreski obveznici.

Nadamo se da će II Izvještaj o neuređenom odlagalištu otpada Vasove vode pomoći da se stvore pretpostavke za što hitniju sanaciju Vasovih voda i adekvatno i dugoročno rješavanje upravljanja otpadom u 7 opština sa sjevera Crne Gore, uz očuvanje javnog interesa i uvažavanje mišljenja zainteresovane javnosti.

I OPIS PROBLEMA |

Na lokaciji Vasove vode, opština Berane nalazi se neuređeno odlagalište otpada koje nema nikakvih dozvola niti zadovoljava zakonske uslove da bude privremeno rješenje do izgradnje regionalne sanitarne deponije. Na ovom smetlištu odlagan je sem čvrstog komunalnog i elektro, životinjski, veterinarski i medicinski otpad, što je uzrok da kompletna količina odložena na Vasovoj vodi predstavlja u suštini deponiju opasnog otpada. Zbog blizine rijeke Lim, naseljenih porodičnih objekata i obradivog zemljišta, kao i sakralnih objekata Šudikova i Đurđevi stupovi, ovo nelegalno smetlište neosporno predstavlja opasnost po zdravlje ljudi i životnu sredinu, što je obzirom na povećanje temperature u toku ljetnjeg perioda još izraženiji problem. Prije svega prijeti opasnost od pojave zaraznih infekcija, povećanja oboljenja respiratornih organa i kancerogenih bolesti, odnosno zagađenja vazduha površinskih i podzemnih voda zemljišta, što prouzrokuje i oboljenja stoke i poljoprivrednih proizvoda. Obzirom da se mještani bave poljoprivrednom proizvodnjom i prodajom, zagađenost vazduha, zemljišta i vode može imati negativan uticaj na zdravlje značajnog broja građana koji učestvuju u tom lancu.

Foto: Izvori vode na spornom lokalitetu, 3. jun 2011

Kako na ovom lokalitetu postoji značajan broj izvora vode velika količina opasnog otpada prijeti da uzrokuje njihovo zagađenje koje bi imalo nesagledive posledice. Neshvatljivo je da u vremenu kada je kao globalni prioritet prepoznata neophodnost zaštite vodoizvorišta, na Vasovoj vodi umjesto stavljanja pod neki vid zaštite planira se izgradnja regionalne sanitarne deponije.

Ogromna količina opasnog otpada na Vasovim vodama prijeti da negativno utiče i na živi svijet rijeke Lim, što bi eventualno imalo prekogranični kontekst. Nepostojanje nultog stanja koje je moralo biti urađeno na samom početku, odnosno kada je razmatran izbor lokacije Vasova voda za mjesto na kom će se graditi regionalna sanitarna deponija, kako bi se kasnije ti podaci iskoristili za proceduru procjene uticaja na životnu sredinu, propust je zbog koga nema ni monitoringa kvaliteta vode.

Iako su kontrolna mjerenja dokazala da na Vasovim vodama postoji **eliminatorski** faktor a to je blizina rijeke Lim, Ministarstvo održivog razvoja i turizma kao nadležna institucija nije informisala javnost o tome kakve će korake preduzeti da se ispoštuju važeći zakoni Republike Crne Gore, što je uslovilo da mještani MZ Beranselo i dalje budu izloženi velikom stresu usled neposredne blizine nelegalne deponije opasnog otpada koja im ugrožava zdravlje i na kojoj se svakodnevno krše Ustav i zakoni iz oblasti životne sredine. Takav odnos resornog Ministarstva koje je po nama u ovom predmetu moralo preuzeti i ulogu medijatora uslovilo je da se produbi jaz između organa lokalne samouprave i građana Berana, što je dovelo da se opet iniciraju mirni

građanski protesti na Vasovim vodama, koje je bez ikakvog naloga prekinula lokalna jedinica policije.

Ekološki pokret „OZON“ smatra da problem prevazilazi kapacitete lokalne samouprave opštine Berane i da je neophodna aktivna uloga resornog Ministarstva uz uključivanje Ministra Predraga Sekulića i insistiranje na poštovanju važećih zakona.

Sudski sporovi koji su u toku a koje je pokrenula lokalna samouprava opštine Berane protiv građana Berana zbog mirnog protesta utiče na podizanje tenzija, što takođe negativno utiče na kvalitet javnog dijaloga i pronalaženje adekvatnog rješenja za prevazilaženje postojeće krize.

II UOČENE NEPRAVILNOSTI |

Kršenje Ustava i zakona

Bez obzira što je Ekološka inspekcija zabranila odlaganje medicinskog a Veterinarska životinjskog otpada na Vasovim vodama i dalje se od strane Javnog komunalnog preduzeća nelegalno odlaže otpad koji stiže iz opštine Berane. Kako u ovoj opštini ne postoji separatno odlaganje otpada cjelokupan sadržaj kontejnera u kojim završava i npr. elektro i medicinski otpad koji nije pod kontrolom zdravstvenih ustanova (otpad iz privatnih klinika, stomatoloških ordinacija, apoteka, kozmetičkih salona, lijekovi iz domaćinstava, špricevi koje koriste dijabetičari i dr.), a što u smješi sa komunalnim, čini opasni otpad, gotovo svakodnevno biva odlagan na lokaciji Vasove vode čime se svjesno krši Ustav Crne Gore, Zakon o životnoj sredinu, Zakon o upravljanju otpadom i čitav niz podzakonskih akata.

Nepokretanje upravnog postupka

Neshvatljivo je zašto ni lokalna samouprava ni resorno Ministarstvo održivog razvoja i turizma nijesu pokrenuli upravni postupak kada je jasno da se potpuno svjesno krše nadležnosti i ne poštuju važeći zakoni.

Nepravilnost u sprovedenim procedurama

Obzirom da je nakon što su predstavnici firme „Kirilo Savić“ dali za potrebe kontrolnog mjerenja koordinate tačaka tijela deponije na osnovu kojih se vidi da je ovaj objekat pomjeren u odnosu na period kada je rađena procedura procjena uticaja regionalne sanitarne deponije na životnu sredinu, jasno je da su vršene promjene u projektnoj dokumentaciji kako bi se ispunile pretpostavke da udaljenost deponije od rijeke Lim bude više od 500 m. Nepostojanje urbanističko tehničkih detalja, te činjenica da nije završen proces eksproprijacije ukazuje na to da je u kladu sa zakonima jedino ispravno izvršiti reviziju usvojene projektne dokumentacije i nevažećim proglasiti sprovedene procedure, prije svih procjenu uticaja na životnu sredinu.

Nekvalitetan Elaborat o procjeni uticaja na životnu sredinu

Kako ne postoji nultto stanje, ili ono bar javnosti nije dostupno, smatramo da je neophodno da stručne institucije ispituju kvalitet životne sredine na ovom lokalitetu kako bi se na kvalitetan način mogle planirati i zaštitne mjere i vršiti kasniji monitoring. Zbog nepostojanja nultog stanja smatramo i da je Elaborat o procjeni uticaja na životnu sredinu nekvalitetno urađen, te da je potrebno ponoviti proceduru

procjene uticaja regionalne sanitarne deponije u opštini Berane na životnu sredinu koja bi bila u nadležnosti Agencije za zaštitu životne sredine.

Foto: Izvori na Vasovim vodam, 3. jun 2011

Neprihvatljivo je da u dokumentu koji treba da bude mehanizam zaštite javnog interesa nije navedeno da na lokaciji Vasova voda postoji značajan broj izvora vode, odnosno da je konstatovano da će glavni projekat detaljnije opisati mjere zaštite vodotoka. Obradivači su bili po Zakonu o procjeni utocaja na životnu sredinu u obavezi da u Elaboratu opišu mjere zaštite životne sredine.

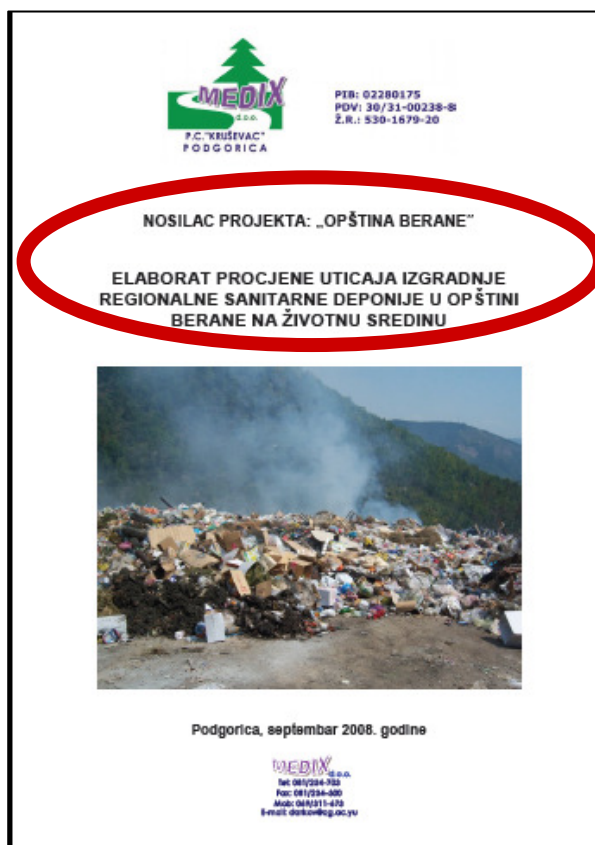

Foto: Naslovna strana Elaborata procjene uticaja regionalne sanitarne deponije u opštini Berane na životnu sredinu koga je radila firma Medix d.o.o

III UČEŠĆE JAVNOSTI U PREVAZILAŽENJU PROBLEMA

Mještani MZ Beranselo u okviru Ustavom i zakonima propisanim načinima učešća javnosti u donošenju odluka pokušavaju odbraniti svoja ljudska prava na život u zdravoj životnoj sredini. Od početka uključivanja Ekološkog pokreta „OZON“ u rješavanje problema nelegalnog odlaganja opasnog otpada na Vasovim vodama mještani Beransela pokazivali su spremnost za argumentovan dijalog i visok stepen građanske kulture.

Ponuda da se zbog očuvanja javnog interesa nastavi sa odlaganjem komunalnog otpada na Vasovim vodama dok se ne pronađe lokacija koja zadovoljava Pravilnikom propisane uslove, potvrđuje da mještani MZ Beranselo shvataju kompleksnost problema neadekvatnog upravljanja otpadom i da itekako poštuju javni interes.

Umjesto da lokalna samouprava opštine Berane ispoštuje volju svojih građana i zaštiti njihova Ustavom i zakonima garantovana prava, imamo situaciju da se mještani MZ Beranselo tokom mirnog okupljanja privode bez ikakvog objašnjenja i naloga, te da se nakon toga puštaju bez ikakvih procedura, što potvrđuje nepostojanje opravdanog razloga za takav čin. I to sve prolazi bez uključivanja institucija sistema koje treba da štite javni interes i kontolišu rad nadležnih organa. Ovim je nastavljeno kršenje Arhuske konvencije i to sva tri njena stuba, informisanje, učešće u donošenju odluka i pravna zaštita, što mještanima MZ Beranselo dodatno otežava situaciju.

Peticija¹ koju je potpisalo 3.119 punoljetnih građana Berana, prati Ustav i važeće zakone, pa imamo situaciju da se upravo zainteresovana javnost bori za njihovo poštovanje, što bi trebalo da bude više nego dovoljan signal Vladi da zaštiti javni interes. Apsurdno je što se nakon izgubljene 4 godine, u kojima su sem vremena utrošena i značajna finansijska sredstva, nastavlja sa prolongiranjem priznanja da su učinjeni propusti.

Foto: Detalj sa poslednjeg razbijanja mirnih građanskih protesta, maj 2011

¹ <http://ozon.org.me/peticije/vasove-vode/>

IV ON-LINE PETICIJA

U cilju dobijanja šire podrške peticiji mještana MZ Beranselo, u periodu od 23. maja do 05. juna, Svjetskog dana zaštite životne sredine pokrenuta je i on – line peticija² „STOP kršenju Ustava i zakona na Vasovoj vodi“ koju je potpisalo 333 osobe iz Crne Gore i inostranstva.

Na forumu on-line peticije postoji preko 70 komentara.

Tekst on- line peticije „STOP kršenju zakona na Vasovoj vodi”

Ja dolje potpisani/a,

pozivam nadležne institucije da zaštite **Ustavom Republike Crne Gore** garantovano pravo mještanima Beransela na život u zdravoj životnoj sredini i učestvu u donošenju odluka od značaja za životnu sredinu (član 23), da zaustave **KRŠENJE** Zakona o životnoj sredini i Zakona o upravljanju otpadom na Vasovoj vodi u opštini Berane, iniciraju reviziju usvojene projektne dokumentacije za izgradnju regionalne sanitarne deponije za 4 opštine sa sjevera i **HITNO** započnu proces sanacije ove lokacije.

Takođe, ukoliko se u toku revizije utvrde nepravilnosti zahtjevam da se odgovorni procesuiraju u skladu sa zakonima Republike Crne Gore.

Liste potpisnika dvije peticije priložene su i kao prilog na DVD-ju.

² <http://ozon.org.me/peticije/vasove-vode/>

V ZAKLJUČCI

Ekološki pokret „OZON“ smatra da Kabinet Premijera treba formirati međusektorsku Komisiju, koja bi imala i predstavnike građana i organizacija civilnog društva koje imaju kapacitet da doprinesu pronalaženju adekvatnog rješenja za pravilno upravljanje otpadom u 7 opština sa sjevera, kako bi se što prije obezbijedilo poštovanje Ustava i zakona, otpočela sanacija lokaliteta Vasove vode i pronašlo najbolje rješenje i sa ekološkog i sa ekonomskog aspekta.

Zbog nepominjanja većeg broja izvora vode u Elaboratu procjene uticaja na životnu sredinu, odnosno neadekvatno obrađenog dijela koji se tiče mjera zaštite vodotokova od uticaja regionalne sanitarne deponije, kao i očiglednog pomjeranja katastarskih parcela za potrebe njene izgradnje, odnosno zbog pokušaja naknadnog ispunjavanja važećim Pravilnikom propisanih uslova, smatramo da je jedino ispravno proglasiti nevažećim ovaj dokument i ponoviti proceduru procjene uticaja na životnu sredinu.

Takođe, smatramo da je Ministarstvo održivog razvoja i turizma kao resorni državni organ u obavezi informisati javnost da li je u toku revizija usvojene projektne dokumentacije i glavnog projekta koje radi firma „Kirilo Savić“ iz Beograda, kako bi se građanima omogućila prava garantovana Arhuskom konvencijom.

Ukoliko se u toku revizije eventualno potvrdi da je u toku spovedenih procedura došlo do kršenja zakona ili zloupotreba nadležnosti, smatramo da je neophodno procesuirati odgovorne i primjeniti kaznene mjere.

Izvještaj dostavljen:

Kabinetu Premijera,
Kabinetu Ministra održivog razvoja,
Službi predsjednika opštine Berane,
Kancelariji Ombudsmana,
Kancelariji državnog tužioca,
Delegaciji EU u Crnoj Gori,
Američkoj ambasadi u Podgorici,

Aleksandar Perović, izvršni direktor

M.P.

.....

PRILOG |

- 1) DVD sa listama potpisnika peticije (3.119 potpisnika/ca) i on-line peticije „STOP kršenju zakona na Vasovoj vodi“ (333 potpisnika/ca)